

“Dikkat edilse, Őu kâinatın umumunda bir nizam-ı ekmel, bir intizam-ı kasdî vardır. Her cihette reŐhat-ı ihtiyar ve lemaat-ı kasd görünür...” İzah eder misiniz?

“Dikkat edilse, Őu kâinatın umumunda bir nizam-ı ekmel, bir intizam-ı kasdî vardır. Her cihette reŐhat-ı ihtiyar ve lemaat-ı kasd görünür. Hattâ herŐeyde bir nur-u kasd, her Őe’nde bir ziya-yı irade, her harekette bir lem’a-i ihtiyar, her terkipte bir Őu’le-i hikmet, semeratının Őehadetiyle nazar-ı dikkate çarpıyor.”(1)

Bu kâinattaki her varlık, her hadise, her fiil ve hareket hikmetlidir. Kâinattaki nizam ve intizam, her Őeyin sonsuz bir ilim ve hikmetle yapılmıŐ olmasından dođmuŐtur. Bu ise kendi kendine yahut tesadüfen değil, ancak Allah’ın iradesiyle gerçekteŐmiştir. Her Őeyin ve her iŐin kasd ve irade ile ortaya çıkmasının en büyük delili de bu nizamdan hasıl olan faydalı neticelerdir. GüneŐin büyüklüğü, özellikleri, dünyaya olan uzaklığı, yerküresinin yapısı, kendi etrafında ve güneŐ etrafındaki dönüŐ hızları, eğimi ve daha sayılamayacak kadar çok faktörün bir arada bulunmasıyla yerküremiz insanların ve hayvanların yaŐamalarına uygun bir hale gelmiŐtir. Bunların her biri İlâhî iradeyi gösteren birer **“reŐha”** yahut **“lem’a”** gibidir.

Bu teŐbihlerden birincisinde İlâhî irade deryaya benzetilmiŐ, irade gerektiren bütün iŐler de o deryadan birer **reŐha** gibi olmuŐtur. ReŐha damladan daha küçük bir su parçacığı, su zerresi demektir.

İkinci benzetmede ise, İlâhî irade güneŐe teŐbih edilmiŐtir. İlim ve hikmetle yaratılan her bir varlık bu iradeyi gösteren bir **lem’a**, yani bir iŐık huzmesi gibidir.

Kendi varlığımızda bunun sayılamayacak kadar çok örneklerini görmekteyiz. Bütün organlarımızın yerleri, Őekilleri, büyüklükleri, sayıları, vazifeleri bunun açık Őahitleri olduğu gibi, hücrelerimizden atomlara, ruhumuzdan duygulara ve hissiyata kadar her neye baksak ilâhî bir ilim ve irade ile yapıldıklarını ve bunların tümünün mükemmel bir nizam teŐkil etmesiyle insan hayatının devam ettiğini görür ve biliriz.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dokuzuncu Söz, İkinci Maksat.](#)